

رابطه بین مهارت‌های اجتماعی با تکانشگری و هیجان‌خواهی
دانش‌آموزان متوسطه شهر تهران

**The Relationship Between Impulsivity and Sensation Seeking
Social Skills Among High Students in Tehran**

معصومه محبوبی قرخلو^۱، دکتر رحیم‌داوری^۲، نسرین باقری^۳

Abstract:

The aim of this study was to determine the relationship between social skills and behavior, impulsivity Mkhathr Jvyanh male and female students in secondary schools in 1395 was the one in Tehran. The study population included all male and female students in secondary schools in 1395 Region 1 Tehran who are studying them. Sampling method is multi-stage random. The research tools include: social skills questionnaire teenagers (TISS), Barratt Impulsiveness Scale, a questionnaire is the Zuckerman. The results showed that social skills (prosocial and antisocial behavior) was significantly and the level 0/01 Impulsive behavior in high school students has forecasted ($F(197.2) = 8.043, P < 0/01$). Investigation showed that the value of multiple correlation squared multiple correlation coefficient (R^2) Is equal to 0/075. This suggests that social skills 7/5 percentage of variance explained impulsive behavior. Analysis showed that the two components of social skills, anti-social behavior ($\beta=0.267, P < 0.01$) Positive and significant levels of impulsive behavior in high school students 0.01 is forecasted. Thus it can be concluded that antisocial elements for positive social skills impulsive behavior in high school students forecasts.

چکیده:

هدف از پژوهش حاضر، بررسی رابطه بین مهارت‌های اجتماعی با تکانشگری و هیجان‌خواهی دانش‌آموزان دختر و پسر مقطع متوسطه منطقه ۱ شهر تهران در سال ۱۳۹۵ بود. روش تحقیق حاضر از نوع همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر مقطع متوسطه منطقه ۱ شهر تهران که در سال ۱۳۹۵ مشغول به تحصیل بوده است. روش نمونه‌گیری، تصادفی چند مرحله‌ای می‌باشد. ابزار این پژوهش شامل: پرسشنامه مهارت‌های اجتماعی نوجوانان (TISS)، پرسشنامه تکانشگری بارت، پرسشنامه هیجان‌خواهی زاگرمین می‌باشد. نتایج حاصل نشان داد، که مهارت‌های اجتماعی (رفتارهای جامعه پسند و رفتارهای غیر اجتماعی) به صورت معنادار و در سطح ۰/۰۵ رفتارهای تکانشی را در دانش‌آموزان مقطع متوسطه پیش‌بینی نموده است. نتایج تحلیل رگرسیون همزمان نشان‌گر آن است که ارزش ضریب همبستگی‌های چندگانه (R^2) برابر با ۰/۰۷۵ است. این موضوع نشان می‌دهد که مهارت‌های اجتماعی ۷/۵ درصد از واریانس رفتارهای تکانشی را تبیین نموده است. بررسی ضرایب رگرسیون نشان داد که از بین دو مؤلفه مهارت‌های اجتماعی، رفتارهای غیر اجتماعی به صورت مثبت و در سطح معناداری ۰/۰۵ رفتارهای تکانشی را در دانش‌آموزان مقطع متوسطه پیش‌بینی نموده است. بدین ترتیب چنین نتیجه‌گیری می‌توان کرد که مؤلفه رفتارهای غیر اجتماعی مهارت‌های اجتماعی به صورت مثبت و معنادار رفتارهای تکانشی را در دانش‌آموزان مقطع متوسطه پیش‌بینی می‌کند. و همچنین رفتارهای جامعه پسند به صورت منفی و در سطح معناداری ۰/۰۵ رفتارهای غیر اجتماعی به صورت مثبت و در سطح معناداری ۰/۰۵ هیجان‌خواهی را در دانش‌آموزان مقطع متوسطه پیش‌بینی نموده است. بدین ترتیب چنین نتیجه‌گیری شد که

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد رشته روانشناسی عمومی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن

masoumehmahboubi.1364@gmail.com

^۲ استادیار رشته روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن

^۳ استادیار رشته روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن

مؤلفه رفتارهای غیر اجتماعی مهارت‌های اجتماعی به صورت مثبت و مؤلفه رفتارهای جامعه پسند آن به صورت منفی و معنادار هیجان‌خواهی را در دانش‌آموزان مقطع متوسطه پیش‌بینی می‌کند.

واژگان کلیدی:

مهارت‌های اجتماعی - تکانشگری - رفتارهای هیجان‌خواهی - دانش‌آموزان دختر و پسر .

Key words:

social skills, impulsivity - risk behavior
Jovian- male and female students.

مقدمه

فرهنگ اجتماعی و آموزش آن به نوجوانان از عناصر اصلی شکل‌گیری تمدن درخشان مسلمانان بوده است و در روند اجتماعی کردن نوجوانان، فرد آموزش دیده می‌توانست با انتخاب و ارائه رفتار مناسب در زمان و وضعیت معین از هدر رفتن نیروها جلوگیری به عمل آورد و بدینگونه پیشرفت و توسعه جامعه از سرعت کافی برخوردار شود. طرد کردن یا نادیده گرفتن نوجوانان در حقیقت تحت تاثیر ویژگی‌ها یا خلاقیت و موقعیت‌های مختلف نهفته در متن آموزش قرار می‌گیرد و نوجوانانی که رفتار اجتماعی منفی را کسب می‌کنند پس از گذشت مدت حتی تا دوران بزرگسالی از جلب توجه دیگران ناتوان می‌مانند (ویلیامز، ۲۰۱۲).

اجتماعی شدن و ارائه رفتار مناسب، یک سیستم دو جانبه ارتباطی، میان فرد در جامعه است به همین جهت هم تاثیرات فرهنگی و هم الگوهای رشدی فرد بطور هم زمان مد نظر قرار داده می‌شود و به همین دلیل آموزش مهارت‌های اجتماعی را نمی‌توان از زمینه‌هایی که رفتار در آن واقع می‌شود مدرسه جدا کرد (گارنفسکی^۳، کرایج^۲، ۲۰۱۳).

اختلال رفتار اجتماعی در سنین نوجوان و جوانی به شکل پرخاشگری، انزوا، گوشه‌گیری و ناپختگی جلوه می‌کند که در حقیقت هر سه شکل اختلال، حاکی از عدم یادگیری مهارت‌های اجتماعی است. مهارت‌های اجتماعی را می‌توان شامل: مهارت در تشخیص احساس‌های خویش، مهارت کنترل خویش، مهارت در ارتباط کلامی، مهارت در هم دلی و همدردی، مهارت در ارتباط با گروه، مهارت در تشخیص خصوصیات گروه و ... است (گارنفسکی، کرایج، ۲۰۱۳).

توانایی ایجاد ارتباط متقابل با دیگران در زمینه اجتماعی خاص به طریقی که در عرف جامعه قابل قبول و ارزشمند و در عین حال برای شخص سودمند باشد، مهارت‌های اجتماعی خوانده می‌شود (کونروایسلی^۴، ۲۰۱۵).

مهارت‌های اجتماعی به رفتارهای آموخته شده و مقبول جامعه اطلاق می‌شود. رفتارهایی که شخص می‌تواند با دیگران به نحوی ارتباط متقابل برقرار کند که به بروز پاسخ‌های مثبت و پرهیز از پاسخ‌های منفی بینجامد (مورگان^۴، ۲۰۱۲). مهارت‌های اجتماعی شامل دو بعد است "اجزای مهارت" و "فرآیندهای مهارت" که اجزای مهارت را عناصر واحدی نظیر نگاه تکان دادن سر، سلام، خداحافظی، و فرآیندهای مهارت به توانایی فرد در ایجاد رفتار ماهرانه براساس قواعد و اهداف مربوط و در پاسخ به بازخورد اجتماعی اشاره دارد (تراور^۵، ۲۰۱۳).

همه ما گاهی در زندگی با چالش‌ها و مشکلاتی مواجه می‌شویم و در جریان این دشواری‌ها، در اختیار داشتن منابع و مهارت‌هایی که به ما کمک می‌کند تا به بهترین شکل ممکن از عهده حل مشکلات خود برآییم تسلی بخش است. مهارت‌های اجتماعی مجموعه‌ای از توانایی‌های آموخته شده‌ای است که فرد را قادر می‌سازد تا با قابلیت و شکل مناسبی در یک زمینه اجتماعی تعامل کند، از جمله معمول‌ترین مهارت‌های اجتماعی شناخته شده ابراز وجود، کنار آمدن، مهارت‌های ارتباطی، دوست‌یابی، حل مسأله میان فردی و توانایی تنظیم کردن شناخت‌ها، احساسات و رفتارهای فرد است.

³. Garnefski
⁵. Teraver

2. Kraaij

3. Kunruayslyb

4. Morgan

نوجوان به منظور این که احساس مثبتی در وجود خودش داشته باشد، باید دارای مهارت‌های ضروری برای همراهی با دیگران باشد. نوجوانی که از خودش نامطمئن باشد، با شک و تردید به دیگران نزدیک می‌شود و بنابراین کمتر از مهارت‌های اجتماعی استفاده می‌کند. هر گاه نوجوانان بتوانند با دیگران تعامل موفقیت آمیزی داشته باشند، این قابلیت جدید باعث افزایش عزت نفس اجتماعی آن‌ها می‌شود (پوپ، مک هیل و کریهد^۴، ۲۰۱۲، ترجمه تجلی، ۱۳۹۱).

کسب مهارت‌های اجتماعی کودکان بخشی از اجتماعی شدن آنان است؛ در فرآیند اجتماعی شدن، هنجارهای، مهارت‌ها، ارزش‌ها، نگرش‌ها و رفتار فرد شکل می‌گیرد، تا به نحو مناسب و مطلوبی نقش کنونی یا آتی خود را در جامعه ایفا کند و خانواده و نهادهای اجتماعی دیگر، مانند مدرسه، مهمترین عامل اجتماعی شدن به شمار می‌آیند که در قالب ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی بررسی می‌شوند (هیمن و مارگالت^۵، ۲۰۱۳).

رفتارهای تکانشی گاه به عنوان رفتارهای مخاطره آمیز نامیده می‌شوند که طیف وسیعی از اعمالی را شامل می‌شوند که روی آن تفکر کمی صورت گرفته، به صورت نابالغ با وقوع آنی، بدون توانایی در انجام تمرکز بر یک تکلیف خاص، در غیاب یک برنامه‌ریزی مناسب، رخ می‌دهند و از ریسک و خطر پذیری بالایی برخوردار هستند (واکسمن^۶، ۲۰۱۴). مرور مطالعات انجام شده در مورد تکانشگری نشان می‌دهد که رفتارهای تکانشی هسته اصلی بسیاری از اختلال‌های روانی از قبیل بیش‌فعالی همراه با نقش توجه، اختلال سلوک، اختلال کنترل تکانه، سوء مصرف مواد، رفتار خودکشی، اختلالات شخصیت و اختلالات یادگیری تشکیل می‌دهند (دوران، مک چارج و کوهن^۷، ۲۰۱۴). امروزه تکانشگری به صورت یک بعد شناختی، مفهوم پردازی می‌شود به این معنا که تکانشگری، با عدم بازداری شناختی، روند کند و ناقص تصمیم‌گیری بی ثباتی هیجانی در افراد همراه می‌باشد، با توجه به این موارد، می‌توان گفت انجام رفتارهای تکانشی می‌تواند ناشی از نقص در مهارت‌های اجتماعی باشد (دیو، گلو، لوگستون، ۲۰۱۲).

نادری و حق شناس (۱۳۹۳) در تحقیقی با عنوان بررسی رابطه بین مهارت‌های اجتماعی با تکانشگری و احساس تنهایی در دانشجویان دانشگاه آزاد اهواز، به این نتیجه رسیدند که بین مهارت‌های اجتماعی با تکانشگری و احساس تنهایی رابطه منفی معنی‌داری وجود دارد. همچنین پژوهش کادیشن، ورتومن و براسپنینگ (۲۰۱۳) که به آموزش مهارت‌های اجتماعی به نوجوانان پرخاشگر و بزهکار پرداختند، نشان داد که آموزش این مهارت‌ها می‌تواند منجر به کاهش مشکلات رفتاری این گروه از نوجوانان شود و کفایت اجتماعی و در نهایت احساس تنهایی آن را کاهش دهد.

تصمیم‌گیری اهمیت بالایی در زندگی فردی و اجتماعی افراد دارد و اختلال در تصمیم‌گیری هسته اصلی پدیده تکانشگری و رفتارهای تکانشی را تشکیل می‌دهد. بیشتر رفتارهای انسان تکانه‌ای است، در حقیقت بعضی از روان‌شناسان بالینی اظهار می‌دارند که بیشتر مشکلات بالینی، مشکلات تکانه‌ای مثل شتاب زدگی، نسنجیده رفتار کردن و ... هستند (مورگان، ۲۰۱۲). تکانشگری و هیجان‌طلبی عموماً با ورود به نوجوانی افزایش می‌یابد. تصمیم‌گیری هیجان‌خواه، اهمیت بالایی در زندگی فردی و اجتماعی افراد دارد و اختلال در این نوع تصمیم‌گیری هسته اصلی پدیده تکانشگری و رفتارهای تکانشی است. لذا، فرآیند تصمیم‌گیری یا انتخاب از بین گزینه‌ها پس از تحلیل آنها، یکی از عالی‌ترین پردازش‌های شناختی به حساب می‌آید.

یکی از اساسی‌ترین مهارت‌های روانی، مقاومت در مقابل تکانه عمل است. این امر ریشه تمام خویشتن‌داری‌های هیجانی است. ظرفیت باز داشتن تکانه از اینکه به عملی منتهی شود و یا کنترل در فرو نشانیدن اولین حرکت، از اهمیت بسزایی برخوردار است. به عقیده مازلو (۲۰۱۲) بزرگترین کشف فروید این است که می‌گوید: «علت عمده بیشتر بیماری‌های روانی، ترس از دانش درباره هیجان‌ها، تکانش‌ها، خاطره‌ها، استعدادها، توانایی‌های بالقوه و سرنوشت خویشتن است». اتوفنیکل^۸ (به نقل از سادوک و سادوک، ۲۰۱۳؛ ترجمه پورافکاری، ۱۳۹۳).

دیدگاه اجتماعی به تکانشگری، به عنوان یک رفتار آموخته شده می‌نگرد که کودک از خانواده و محیط اطراف آموخته است و بر اساس آن برای به دست آوردن خواسته‌های مطلوبش به سرعت واکنش نشان می‌دهد و این ویژگی نه تنها بر خود فرد بلکه بر سایرین هم اثر می‌گذارد (نظریه یادگیری اجتماعی). تکانشگری اصطلاحی است برای توصیف فرایندهای روان‌شناختی مختلف که

1. Pope, McHale & Craighead

2. Heiman & Margalit

3. Waxman

4. Doran, McChargue & Cohen

2. Beroker

5. Etofnickel

بر تصمیم‌گیری و رفتار، موثر است و در ساخت شخصیت انسانی دخیل می‌باشد. بروز و شیوع رو به رشد این خصوصیت، در رفتارهای هیجان‌خواه با اثرات بالقوه آسیب‌رسان طولانی مدت آن، باعث افزایش توجه روان‌شناسان به این موضوع شده است، چرا که کاهش عواقب و اثرات آسیب‌رسان تکانشگری و رفتارهای هیجان‌خواه و موارد مرتبط با آنها، یکی از جنبه‌های مهم ارتقاء سلامت روانی فرد و جامعه می‌باشد (بروکر^۲، ۱۹۸۹).

همچنین با توجه به اینکه دوران جوانی یک عامل پیشگویی کننده مهم برای درگیر شدن در رفتارهای تکانشی و هیجان‌خواهی است و از آنجا که رفتارهای تکانشی جزء مهمی از رفتارهای روزانه خصوصاً جوانان را تشکیل می‌دهد و شامل اعمالی است که تأمل کمتری روی آن می‌شود و به صورت نابالغ بروز می‌کند، نیاز به بررسی دقیق‌تر رفتار تکانشگری در جوانان احساس می‌شود. با انجام این تحقیق می‌توان به جوانان در زمینه بهبود رفتارهای تکانشگری در خانواده‌ها، مراکزی همچون بهزیستی و زندان‌ها کمک نمود.

با توجه به توضیحات داده شده، محقق درصدد این است تا ارتباط بین مهارت اجتماعی و تاثیر آن بر کاهش تکانشگری و هیجان‌خواهی را پیدا و به این سؤال که آیا تکانشگری و هیجان‌خواهی از طریق مهارت‌های اجتماعی قابل پیش‌بینی است؟

مروری بر پیشینه‌های پژوهش

آقایوسفی، علیرضا؛ ترخان، مرتضی؛ قربانی، طاهره (۱۳۹۴) در پژوهشی تحت عنوان تاثیر رفتار درمانی دیالکتیک بر کاهش تکانشگری در زنان مبتلا به هم بودی اختلالات شخصیت مرزی و سوءمصرف مواد نشان دادند که: مداخله رفتار درمانی دیالکتیک می‌تواند به کاهش تکانشگری منجر شود و تلویحات کاربردی مطلوبی در زمینه درمان و پیشگیری از سوءمصرف مواد دارد.

اکبری، مهرداد؛ زارع، حسین (۱۳۹۴) در پژوهشی تحت عنوان پیش‌بینی هیجان‌خواهی در نوجوانان و ارتباط آن با هیجان‌خواهی و سبک‌های تصمیم‌گیری به این نتیجه دست یافتند هیجان‌خواهی با نمره کلی هیجان‌خواهی و زیر مقیاس‌های آن رابطه مثبت معنی دار و با سبک‌های تصمیم‌گیری شهودی و وابسته رابطه مثبت و با سبک تصمیم‌گیری منطقی رابطه منفی داشت همچنین سبک‌های تصمیم‌گیری شهودی و فوری با هیجان‌طلبی همبستگی مثبت و سبک منطقی همبستگی منفی داشت که هیجان‌خواهی، تصمیم‌گیری، جنسیت و سن در مجموع ۴۰٪ از تغییرات واریانس هیجان‌خواهی رانبیین می‌کنند.

حسنوند عموزاده، مهدی؛ حسنوند عموزاده، علی؛ حسنوند عموزاده، مسعود؛ قدم‌پور مصطفی (۱۳۹۳) در تحقیقی تحت عنوان اثر بخشی آموزش مهارت‌های مدیریت خشم بر اضطراب اجتماعی و مهارت خودنظم‌دهی خشم در پسران مضطرب اجتماعی دبیرستانی را انجام دادند. نتایج نشان داد، اضطراب اجتماعی در گروه آزمایش، در مقایسه با گروه گواه، به طور معناداری کاهش، ولی مهارت‌های خودنظم‌دهی خشم به طور معناداری افزایش یافته است ($P < 0.05$). همچنین نتایج پژوهش نشان داد که آموزش مدیریت خشم، مهارت‌های خودنظم‌بخشی خشم را افزایش، ولی اضطراب اجتماعی را کاهش می‌دهد. نجاتی، وحی؛ ملکی، قیصر (۱۳۹۳) در تحقیقی تحت عنوان رابطه بین تکانشگری و تأمل‌گرایی با عملکرد حل مسئله به این نتایج دست یافتند که افراد دارای "نیاز به شناخت" بالا کارایی بهتری در دقت حل مسئله دارند ولیکن سرعت حل مسئله ارتباط معنی‌داری با تکانشگری و تأمل‌گرایی ندارد.

لوبستال، آرنتز و سیوردا (۲۰۱۵) در مطالعه‌ای بر روی گروهی از بیماران مبتلا به اختلال شخصیت مرزی و ضد اجتماعی، کاربرد مدل طرحواره را مورد آزمون قرار دادند. گروه مورد مطالعه آن‌ها شامل ۱۶ بیمار مبتلا به اختلال شخصیت مرزی، ۱۶ بیمار مبتلا به اختلال شخصیت ضد اجتماعی و بیمار سالم بودند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که شایع‌ترین ویژگی در بیماران ضد اجتماعی، حالت کودک پرخاشگر و تکانشی است. در حالی که این میزان در بیماران مرزی معنی دار نبود و در مقایسه با بیماران ضد اجتماعی و گروه غیر بیمار، میزان بسیار پایینی داشت. فراوانی و میزان شدت هر سه نوع آزار جسمی، جنسی و روانی در گروه بیماران مرزی، به طور معنادار بالا بود. به طور کلی یافته‌های این پژوهش، اثر بخشی طرحواره درمانی را در درمان این اختلالات گزارش کرده است.

سوجیا و لوئیس^۶ (۲۰۱۴) تحقیقی با عنوان بررسی ارتباط بین مهارت‌های اجتماعی و مشکلات یادگیری و رفتاری روی ۳۰ کودک ۴ تا ۶ ساله دختر و پسر شهر X انجام دادند که نتایج این تحقیق نشان داد که کودکانی که در مهارت‌های اجتماعی

⁶. Sojiya & Loies

نقص دارند اغلب با مشکلات یادگیری و رفتاری مواجه می‌شوند. همچنین اگر نقص در مهارت‌های اجتماعی پایه‌ای بماند، در دراز مدت کودک را با مشکلاتی از قبیل چرخه‌های شکست، طرد شدن از طرف همسالان، ضعف تحصیلی در مدرسه و مشکلات سازگاری در بزرگسالی مواجه می‌سازد.

دوبینز^۲ و همکاران (۲۰۱۴) در تحقیقی که روی دانشجویانی که دانشگاه انجام دادند، دانشجویان را به دو گروه تقسیم کردند، گروهی که آموزش مهارت‌های اجتماعی دریافت می‌کردند و گروهی که از آموزش مهارت‌های اجتماعی محروم بودند، پس از پایان بررسی مشخص شد که دانشجویانی که تحت آموزش مهارت‌های اجتماعی بودند از نظر، رفتاری و تحصیلی در وضعیت بهتری قرار داشتند.

مک کلوزی و همکاران (۲۰۱۴) (به نقل از دیده روشنی، ۱۳۹۳) تحقیقی تحت عنوان بررسی رابطه تکانشگری و اختلال BPD انجام شد جامعه این پژوهش را ۱۲۷ نفر از مبتلایان تشکیل دادند، با استفاده از خود گزارش‌گری دریافتند که افراد مبتلا به BPD، اقدامات رفتاری تجاوز و تکانشگری حرکتی را نشان می‌دهند.

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر از نوع همبستگی است و با توجه به ماهیت موضوع تحقیق که از نوع پیش‌بینی است و نیز از نظر اندازه‌گیری که از نوع فاصله‌ای است و نیز وجود دو متغیر پیش‌بینی از تحلیل رگرسیون چندگانه برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده می‌شود. بنابراین جامعه آماری، شامل کلیه دانش‌آموزان مشغول به تحصیل دختر و پسر مقطع متوسطه منطقه ۱ شهر تهران در سال ۱۳۹۵ می‌باشد. نمونه آماری این پژوهش را ۲۰۰ نفر از دانش‌آموزان دختر و پسر (۱۰۰ دختر، ۱۰۰ پسر) مقطع متوسطه منطقه ۱ شهر تهران در سال تحصیلی ۱۳۹۵ مشغول به تحصیل هستند را تشکیل می‌دهند. طبق بررسی‌های انجام شده روش نمونه‌گیری، تصادفی چند مرحله‌ای، به این صورت که از ۳۲ مدرسه دخترانه و پسرانه دولتی منطقه ۱ به تعداد ۲۱ مدرسه دخترانه و ۱۱ مدرسه پسرانه بودند که از بین آنها ۱۰ مدرسه دخترانه و ۵ مدرسه پسرانه بصورت تصادفی انتخاب شدند. سپس از بین هر مدرسه چند کلاس به تصادف انتخاب گردیدند. آنگاه پرسشنامه‌ها به طور همزمان در مورد دانش‌آموزان حاضر در آن کلاس اجرا شد.

ابزار پژوهش

۱) پرسشنامه مهارت‌های اجتماعی نوجوانان (TISS^v):

روایی و پایایی

اعتبار این سیاهه توسط ایندربیتزن و فوستر (۱۹۹۲) ۰/۹۰ گزارش شده است. روایی همگرایی پرسشنامه مهارت اجتماعی ایندربیتزن و فوستر به شیوه‌های متفاوت مانند مقایسه آن با اطلاعات ارزیابی خویشتن، ارزیابی همسالان و داده‌های جامعه سنجی و روایی تشخیص آن به وسیله بررسی همبستگی بین نمرات مهارت‌های اجتماعی و مطلوبیت اجتماعی، وضعیت اقتصادی - اجتماعی و دیگر ابزارهای مداد کاغذی به وسیله ایندربیتزن و فوستر مورد ارزیابی قرار گرفته و نتایج بدست آمده، دلالت بر روایی همگرا و روایی تشخیص قابل قبول این پرسشنامه بوده است (دوران، ۱۳۸۰).

پایایی این پرسشنامه را امینی (۱۳۷۸) در شهر تهران برای دانش‌آموزان دختر پایه دوم راهنمایی برای گزاره‌های مثبت و منفی به ترتیب ۰/۷۱ و ۰/۶۸ گزارش کرده است. برای بخش مثبت این پرسشنامه ضریب پایایی با استفاده از آلفای کرونباخ ۸۰/۷۱ و برای بخش منفی ضریب پایایی ۸۰/۵۱ به دست آمده است (دوران، ۱۳۸۰).

ارجمندی (۱۳۸۳) با استفاده از آلفای کرونباخ پایایی این پرسشنامه ۰/۸۴ به دست آورده است. پایایی این پرسشنامه که توسط ایندربیتزن و فوستر طراحی شده است برای سنجش، بخش منفی ۰/۷۲ بوده و ثبات درونی ۰/۸۸ گزارش شده است.

۲) پرسشنامه تکانشگری بارت^۲:

7. teenage inventory of social skills

2. Barratt Impulsiveness Scale

روایی و پایایی

ویرایش یازدهم این پرسشنامه توسط پرفسور ارنست بارت ساخته شده است (بارت و همکاران، ۲۰۰۴). این پرسشنامه ۳۰ سؤال دارد و متمرکز بر سه عامل تکانشگری شناختی، حرکتی و بی برنامه‌گی و مقیاس پاسخگویی چهار درجه‌ای (به ندرت تا تقریباً همیشه) است. مطالعات نشان داده که پرسشنامه تکانشگری بارت و همکاران (۲۰۰۴، نقل از اختیاری و همکاران، ۱۳۸۷) همبستگی بالایی با پرسشنامه تکانشگری آیزنگ دارد، به ترتیبی که ساختار پرسشهای هر دو نشان دهنده ابعادی از تصمیم‌گیری شتابزده و نداشتن دوراندیشی است. پایایی این پرسشنامه روی یک گروه معتاد و سالم مناسب و زیر مقیاس‌های آن از همبستگی قابل قبولی برخوردار بوده اند (اختیاری و همکاران، ۱۳۸۷).

در پژوهش جلالی دهکردی و آقابابایی (۱۳۹۱) نیز پایایی این پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ روی یک نمونه مقدماتی ۳۵ نفری برابر با ۰/۷۳ بود و روایی آن با استفاده از تحلیل عاملی تاییدی نشان دهنده همان ۳ عامل با بار عاملی مناسب (بین ۰/۲۸ تا ۰/۴۱) بود. یک نمونه از سؤالات این پرسشنامه عبارتست از: برای فراموش کردن مشکل، خود را به چیزهای دیگر مشغول می‌کنم (پژوهش جلالی دهکردی و آقابابایی، ۱۳۹۱).

پاتون، استانفورد و بارت (۱۹۹۵) پایایی درونی برای نمره کل آن از ۰/۷۶ تا ۰/۸۳ را گزارش کردند. نادری، حق‌شناس (۱۳۸۸)، در پژوهشی برای نخستین بار در ایران به اعتباریابی "مقیاس تکانشگری بارت" با محاسبه همبستگی آن با مقیاس هیجان‌خواهی زاگرمین در جامعه دانشجویی پرداختند. ضریب همبستگی ($P < 0/005$ و $r = 0/28$) و ضرایب پایایی آن به روش آلفای کرونباخ ۰/۷۲ و به روش تنصیف ۰/۶۰ به دست آمد (نادری و حق‌شناس، ۱۳۹۳).

مطالعات نشان داده است که پرسشنامه تکانشگری بارت و همکاران (۲۰۰۴، به نقل از اختیاری و همکاران، ۱۳۸۷) همبستگی بالایی با پرسشنامه تکانشگری آیزنگ دارد، به ترتیبی که ساختار پرسش‌های هر دو نشان دهنده ابعادی از تصمیم‌گیری شتاب زده و نداشتن دوراندیشی است (جلالی دهکردی و آقابابایی، ۱۳۹۱). در پژوهش جلالی دهکردی و آقابابایی (۱۳۹۱) نیز پایایی این پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ روی یک نمونه مقدماتی ۳۵ نفری برابر با ۰/۷۳ بود و روایی آن با استفاده از تحلیل عاملی تاییدی نشان دهنده همان سه عامل با بارعاملی مناسب بین ۰/۲۸ تا ۰/۴۱ بود. یک نمونه از سؤالات این پرسشنامه عبارتست از: برای فراموش کردن مشکل خود را به چیزهای دیگر مشغول می‌کنم.

۳ پرسشنامه هیجان‌خواهی زاگرمین:

روایی و پایایی

ابلیت اعتماد درونی مناسبی در محدوده ۰/۸۷-۰/۸۴ دارد و برای زیر مقیاس‌های آن به این شرح از اعتماد درونی برخوردار است ماجراجویانه (۰/۸۱)، هیجان‌زدگی (۰/۸۷)، تجربه جویی (۰/۸۱) و بازداری زدایی (۰/۸۵) و حساسیت نسبت به یکنواختی و ملال (۰/۸۸) گزارش شده است (به نقل محبوبی، ۱۳۹۰). لازم به ذکر است که در ایران، پایایی ابزار استرس شغلی آلتمایر با استفاده از روش بازآزمایی، ۸۶ درصد به دست آمده است و پایایی ابزار هیجان‌خواهی زاگرمین نیز با استفاده از فرمول کودر ریچاردسون برابر ۸۵ درصد محاسبه شده است (به نقل از محبوبی ۱۳۹۰).

یافته‌های پژوهش:

جدول ۱: میانگین، انحراف استاندارد و ضرایب آلفای کرونباخ مؤلفه‌های مهارت‌های اجتماعی، رفتارهای تکانشی و هیجان‌خواهی در دانش‌آموزان مقطع متوسطه

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	آلفای کرونباخ
مهارت‌های اجتماعی - رفتارهای جامعه پسند	۸۵/۶۱	۱۵/۷۱	۰/۸۳۴
مهارت‌های اجتماعی - رفتارهای غیر اجتماعی	۵۰/۸۷	۱۳/۱۹	۰/۷۵۸
تکانشگری	۶۲/۹۰	۸/۳۳	۰/۶۷۹
هیجان‌خواهی	۲۳/۱۴	۷/۷۲	۰/۶۵۶

جدول ۱ میانگین، انحراف استاندارد و ضرایب آلفای کرونباخ، مؤلفه‌های مهارت‌های اجتماعی (رفتارهای جامعه پسند و رفتارهای غیر اجتماعی)، رفتارهای تکانشی و هیجان‌خواهی در دانش‌آموزان مقطع متوسطه را نشان می‌دهد، همچنان که ملاحظه می‌شود ضریب آلفای کرونباخ مربوط به مؤلفه‌های پژوهش نزدیک به یا بالاتر از ۰/۷ و مطلوب است. این موضوع بیانگر همسانی درونی قابل قبول پرسشنامه‌های به کار گرفته شده برای اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش حاضر است. فرضیه اول: مؤلفه‌های مهارت‌های اجتماعی (رفتارهای جامعه پسند و رفتارهای غیر اجتماعی)، به صورت معنادار رفتارهای تکانشی را در دانش‌آموزان مقطع دبیرستان پیش بینی می‌کند.

جدول ۲: خلاصه مدل رگرسیون در پیش بینی رفتارهای تکانشی براساس مؤلفه‌های مهارت‌های اجتماعی در دانش‌آموزان مقطع دبیرستان

مدل	R	R ²	R ² تعدیل یافته	خطای استاندارد برآورد
۱	۰/۲۷۵	۰/۰۷۵	۰/۰۶۶	۸/۰۵۶۶

جدول ۳: جدول ANOVA در استفاده از آزمون رگرسیون برای پیش‌بینی رفتارهای تکانشی در دانش‌آموزان مقطع دبیرستان

مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
رگرسیون	۱۰۴۴/۰۸۴	۲	۵۲۲/۰۴۲	۸/۰۴۳	۰/۵
باقی‌مانده	۱۲۷۸۷/۱۱۱	۱۹۷	۶۴/۹۰۹		
کل	۱۳۸۳۱/۱۹۵	۱۹۹			

جدول ۴: ضرایب رگرسیون برای پیش‌بینی رفتارهای تکانشی در دانش‌آموزان مقطع دبیرستان براساس مؤلفه‌های مهارت‌های اجتماعی

مدل	ضرایب غیر استاندارد	خطای استاندارد	ضرایب استاندارد	t	سطح معناداری
	B	خطای استاندارد	β		
مقدار ثابت	۵۶/۱۱۷	۴/۰۹۰		۱۳/۷۲۲	۰/۰۰۵
مهارت‌های اجتماعی - رفتارهای جامعه پسند	-۰/۰۲۱	۰/۰۳۷	-۰/۰۴۰	-۰/۵۷۵	۰/۵۶۶
مهارت‌های اجتماعی - رفتارهای غیر	۰/۱۶۹	۰/۰۴۴	۰/۲۶۷	۳/۸۷۲	۰/۰۰۵

همچنان که جدول ۴ نشان می‌دهد، مهارت‌های اجتماعی (رفتارهای جامعه پسند و رفتارهای غیر اجتماعی) به صورت معنادار و در سطح ۰/۵ رفتارهای تکانشی را در دانش آموزان مقطع متوسطه پیش بینی نموده است ($p < ۰/۵$)، $R^2 = ۸/۰۴۳$ (۱۹۷،۲). بررسی مجذور همبستگی چندگانه به دست آمده در جدول ۲ نشان داد که ارزش ضریب همبستگی‌های چندگانه (R^2) برابر با ۰/۰۷۵ است. این موضوع نشان می‌دهد که مهارت‌های اجتماعی ۷/۵ درصد از واریانس رفتارهای تکانشی را تبیین نموده است. بررسی ضرایب رگرسیون (جدول ۴) نشان داد که از بین دو مؤلفه مهارت‌های اجتماعی، رفتارهای غیر اجتماعی ($\beta = ۰/۲۶۷, p < ۰/۰۵$) به صورت مثبت و در سطح معناداری ۰/۵ رفتارهای تکانشی را در دانش آموزان مقطع متوسطه پیش بینی نموده است. بدین ترتیب در آزمون فرضیه اول چنین نتیجه‌گیری شد که مؤلفه رفتارهای غیر اجتماعی مهارت‌های اجتماعی به صورت مثبت و معنادار رفتارهای تکانشی را در دانش آموزان مقطع متوسطه پیش‌بینی می‌کند. فرضیه دوم: مؤلفه‌های مهارت‌های اجتماعی (رفتارهای جامعه پسند و رفتارهای غیر اجتماعی)، به صورت معنادار هیجان‌خواهی را در دانش آموزان مقطع دبیرستان پیش‌بینی می‌کند.

جدول ۵: خلاصه مدل رگرسیون در پیش‌بینی هیجان‌خواهی براساس مؤلفه‌های مهارت‌های اجتماعی در دانش آموزان مقطع دبیرستان

مدل	R	R^2	R^2 تعدیل یافته	خطای استاندارد برآورد
۱	۰/۲۶۸	۰/۰۷۲	۰/۰۶۲	۷/۴۷۵

جدول ۶: جدول ANOVA در استفاده از آزمون رگرسیون برای پیش‌بینی هیجان‌خواهی

در دانش آموزان مقطع دبیرستان

مدل	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معناداری
رگرسیون	۸۵۰/۲۷۷	۲	۴۲۵/۱۳۹		
باقی مانده	۱۱۰۰۹/۸۰۳	۱۹۷	۵۵/۸۸۷	۷/۶۰۷	۰/۵
کل	۱۱۸۶۰/۰۸۰	۱۹۹			

جدول ۷: ضرایب رگرسیون برای پیش‌بینی هیجان‌خواهی در دانش آموزان مقطع دبیرستان براساس مؤلفه‌های مهارت‌های اجتماعی

مدل	ضرایب غیر استاندارد	خطای استاندارد	ضرایب استاندارد	t	سطح معناداری
	B		β		
مقدار ثابت	۲۶/۷۳۱	۳/۷۹۵		۷/۰۴۴	۰/۰۰۵
مهارت‌های اجتماعی- رفتارهای جامعه پسند	-۰/۰۹۷	۰/۰۳۴	-۰/۱۹۸	-۲/۸۵۸	۰/۵
مهارت‌های اجتماعی- رفتارهای غیر اجتماعی	۰/۰۹۳	۰/۰۴۰	۰/۱۵۹	۲/۲۹۲	۰/۰۲۳

همچنان که جدول ۷ نشان می‌دهد، مهارت‌های اجتماعی (رفتارهای جامعه پسند و رفتارهای غیر اجتماعی) به صورت معنادار و در سطح ۰/۵ هیجان‌خواهی را در دانش آموزان مقطع متوسطه پیش بینی نموده است ($p < ۰/۵$)، $R^2 = ۷/۶۰۷$ (۱۹۷،۲). بررسی مجذور همبستگی چندگانه به دست آمده در جدول ۶ نشان داد که ارزش ضریب همبستگی‌های چندگانه (R^2)

برابر با ۰/۰۷۲ است. این موضوع نشان می‌دهد که مهارت‌های اجتماعی ۷/۲ درصد از واریانس هیجان‌خواهی را تبیین نموده است.

بررسی ضرایب رگرسیون در جدول ۷ نشان داد که رفتارهای جامعه‌پسند ($\beta = -0.198, p < 0.05$) به صورت منفی و در سطح معناداری ۰/۵ و رفتارهای غیر اجتماعی ($\beta = 0.159, p < 0.05$) به صورت مثبت و در سطح معناداری ۰/۵ هیجان‌خواهی را در دانش‌آموزان مقطع متوسطه پیش‌بینی نموده است. بدین ترتیب در آزمون فرضیه دوم چنین نتیجه‌گیری شد که مؤلفه رفتارهای غیر اجتماعی مهارت‌های اجتماعی به صورت مثبت و مؤلفه رفتارهای جامعه‌پسند آن به صورت منفی و معنادار هیجان‌خواهی را در دانش‌آموزان مقطع متوسطه پیش‌بینی می‌کند.

نتیجه‌گیری

فرضیه اول: مؤلفه‌های مهارت‌های اجتماعی (رفتارهای جامعه‌پسند و رفتارهای غیر اجتماعی)، رفتارهای تکانشی را در دانش‌آموزان مقطع دبیرستان پیش‌بینی می‌کند.

افراد با مهارت‌های اجتماعی بالا دارای مدیریت هیجانی مطلوبی هستند و بهتر می‌توانند از هیجان‌های منفی نظیر اضطراب، افسردگی، تحریک‌پذیری و تکانشگری رهایی یابند و در فراز و نشیب‌های زندگی کمتر با مشکلی مواجه می‌شوند و در صورت مواجهه نیز به سرعت می‌توانند از موقعیت‌های دشوار و ناراحت‌کننده رهایی یابند و به ثبات عاطفی و شرایط مطلوب دست‌یابند. در کاوش برای یافتن مطالعه‌ای که با این یافته همسو باشد می‌توان به یافته‌های لویز و همکاران (۲۰۱۳) اشاره نمود. آنها در بررسی خود به این نتیجه رسیدند که تکانشگری و مهارت‌های اجتماعی برای سازگاری عاطفی و اجتماعی افراد حائز اهمیت است.

همچنین پیترمن و همپل (۲۰۱۴) نیز مطالعه‌ای بیان داشتند که دختران نوجوانی که از سازگاری عاطفی بالاتری برخوردارند در واقع توانایی کنترل خشم و عصبانیت در آنها بیشتر است و از مدیریت اجتماعی بالای برخوردارند.

شاید شایع‌ترین هیجان‌هایی که امروزه آدمی با شرایط اجتماعی و فناوری روز احساس می‌کند ناکامی، رنجیدگی و دیگر احساس‌های مرتبط با آنها باشد که بسیار بر میزان شادی و تکانشگری افراد موثر می‌باشد. احساس مهار خود، نخستین گام در جهت مقابله با افکار منفی و ناشاد بودن است که این احساس با مدیریت بالا، در نظام بخشیدن به هیجان‌های خود است. لذا افرادی که مهارت اجتماعی بالا دارند، به خود متکی‌ترند، نگرش مثبت‌تری به خویش‌شان دارند و مدیریت بالایی در روابط و سازگاری با محیط دارند. این افراد بیشتر شاد هستند و در مسائل تنش‌زا، کمتر احساس تنهایی کرده و برای حل مشکلات موجود از منابع فردی و اجتماعی خود بیشترین سود را می‌برند.

مهارت اجتماعی بالا با قابلیت مدیریت خود، به افراد این توانایی را می‌دهد که از دخالت عوامل نامطلوب درونی و بیرونی، نظیر ناامیدی و خستگی، غمگینی و سایر عوامل فراهم‌کننده بیرونی پیشگیری نماید و بدین ترتیب شادکامی و رضایت درونی بیشتری را احساس خواهند کرد و در کسب مهارت‌های اجتماعی ارتقاء بیشتری خواهند داشت.

این یافته با پژوهش رجیبی و شیرعلیپور (۱۳۸۸)، شریعتی و رضانی (۱۳۸۸) و کاظمی و همکاران (۱۳۸۸) همسو می‌باشد که نشان دادند هر چه افراد مدیریت تکانشگری بالایی داشته باشند به همان نسبت شادند و از مهارت‌های اجتماعی بالاتری برخوردارند.

افراد با مهارت‌های اجتماعی بالاتر اعتماد به نفس بیشتری برای مقابله با مسائل اجتماعی دارند و به نحو موثرتری با آنها روبرو می‌شوند. این افراد نسبت به حل مسائل خوش‌بینی بیشتری دارند و این مسئله باعث احساس بهزیستی ذهنی و احساس شادکامی بیشتر در هنگام مواجهه با مسائل اجتماعی می‌شود. نیسلن و همکاران (۲۰۱۳) نیز نشان دادند سطح پایین مهارت‌های اجتماعی در دختران و پسران موجب افزایش نشانه‌های افسردگی در آنان می‌شود و براین اساس کاهش شادکامی در افراد موجب کاهش مهارت‌های اجتماعی در آنان می‌شود.

همچنین این پژوهش با پژوهش‌های انجام شده در مهارت‌های اجتماعی با مولفه‌های سلامت روان نشان داده‌اند که این سازه با رضایت از زندگی و سازش اجتماعی همبستگی مثبت و با افسردگی و آشفتگی روان شناختی همبستگی منفی دارد (پالمر و

همکاران ۲۰۰۲). نتیجه این پژوهش با همسویی پژوهش‌های دیگر نشان می‌دهد که میزان شادکامی و مولفه‌های تکانشگری در ارتقاء مهارت‌های اجتماعی موثر می‌باشند و سطح مهارت‌های اجتماعی فرد را افزایش می‌دهند.

فرضیه دوم: مؤلفه‌های مهارت‌های اجتماعی (رفتارهای جامعه‌پسند و رفتارهای غیراجتماعی)، هیجان‌خواهی را در دانش-آموزان دبیرستان پیش‌بینی می‌کند.

بخش عمده‌ای از مشکلات دانش‌آموزان با اختلال یادگیری که منجر به خود ناتوان‌سازی در آنان می‌شود، در ارتباط با زندگی شخصی و اجتماعی آنها است که مشخصه اصلی آن، نقص در فراگیری و انجام مهارت‌های اجتماعی است. به عبارت دیگر، این افراد مهارت‌های اجتماعی را به طور ضمنی یاد نمی‌گیرند و یا در انجام مهارت‌هایی که قبلاً فراگرفته‌اند شکست می‌خورند (عاشوری و همکاران، ۲۰۱۴). از طرفی ممکن است نقص در مهارت‌های اجتماعی در افراد با اختلالاتی در دوران کودکی، نوجوانی و حتی در بزرگسالی تداوم یابد (لیندسای و همکاران، ۲۰۰۱). بنابراین آموزش مهارت‌های اجتماعی به این افراد نقشی حساس و مهمی دارد. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که آموزش مهارت‌های اجتماعی بر مهارت‌های شناختی، رفتاری، هیجان‌خواهی دانش‌آموزان پسر با اختلالات تکانشگری نسبت به گروه کنترل که از این آموزش استفاده نکردند تأثیر چشمگیری داشته است. برای توجیه اثربخشی آموزش مهارت‌های اجتماعی بر مهارت‌های شناختی، رفتاری و هیجان‌خواهی دانش‌آموزان با اختلال تکانشگری می‌توان عنوان کرد که این دانش‌آموزان، به این دلیل که کمتر می‌توانند به طور خود به خودی و بدون کمک دیگران مهارت‌های اجتماعی را بیاموزند، و از طرفی دیگر، توانایی کمی در فهم جنبه‌های غیرکلامی و مشکلاتی در کارکردهای اجتماعی دارند در مهارت‌های شناختی، مهارت‌های رفتاری، هیجانی و انتظارات دچار مشکلات زیادی می‌شوند. این دانش‌آموزان در صورت برخورداری از آموزش مناسب می‌توانند همانند هم‌تایان عادی خود به برخی از سطوح اکتسابی مهارت‌های شناختی، رفتاری، هیجانی و انگیزشی دست یابند.

نتایج این پژوهش با یافته پژوهش‌های آگالیوتیس و کالیوا (۲۰۰۸)، پاجارس و شانک (۲۰۰۵)، فری (۲۰۰۵)، پوپرزالی (۲۰۰۳)، وایت‌لاف، اسمیت و کرون (۲۰۰۰) و مارش (۱۹۹۰) همسو است (دینر و همکاران، بوود و همکاران، آقالتوس و همکاران، پاجارس و همکاران، پوپرزالی و همکاران، ویتلوف و همکاران، مارش و همکاران، لین و همکاران، آلبرتی و همکاران، گیلمارتین، فری و همکاران، ۲۰۰۵).

همین‌طور با نتایج مطالعات لین (۲۰۰۴)، آلبرتی و ایمونز (۲۰۰۱) و گیلمارتین (۲۰۰۰)، که تأثیر آموزش مهارت‌های اجتماعی بر مهارت‌های هیجان‌خواهی به ویژه مدیریت تکانشگری را بررسی کرده‌اند، همخوان است (لین و همکاران، ۲۰۰۴؛ آلبرتی و همکاران، ۲۰۰۱؛ گیلمارتین، ۲۰۰۰). آن‌بخش از این پژوهش که به رابطه مهارت اجتماعی با مهارت شناختی، آمایه‌های انگیزشی و انتظارات می‌پردازد با نتایج مطالعه اسگرین (۲۰۰۰) که عنوان کرده رفتار اجتماعی و رفتار تحصیلی آن‌چنان به هم وابسته‌اند که تقویت فعالیت‌های تحصیلی بدون تقویت آن دسته از رفتارهای اجتماعی که فعالیت تحصیلی را ممکن می‌سازند، امری مشکل است، همسوست (سگرین، ۲۰۰۴). علاوه بر این، نتایج پژوهش حاضر در آن‌بخش که به رابطه مهارت اجتماعی و کیفیت هیجان‌خواهی می‌پردازد با نتایج تحقیق نابورز، رینولد و ویست (۲۰۰۰) و سوانسون و مالون (۱۹۹۲) همخوان است، همچنین حاج‌امینی (۱۳۷۸) در پژوهش خود عنوان نمود که آموزش مهارت‌های اجتماعی می‌تواند میزان تکانشگری و هیجان‌خواهی را در دانش‌آموزان را کاهش دهد که نتایج حاصل از این دو تحقیق با نتایج پژوهش حاضر همسو است (شاهیم و حاجی‌امینی، ۲۰۰۴).

منابع

- اختیاری، ح. صفایی، ه. اسماعیلی، غ.ر. عاطف وحید، م.ک. عدالتی، ه و مکرمی، آ. (۱۳۸۷). روایی و پایایی نسخه‌های فارسی پرسشنامه آیزنگ، بارت، دیکمن و زاگرم در تعیین هیجان‌خواهی و تکانشگری. مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی، ۱۴(۳)، ۳۳۶-۳۲۶.
- آقابابایی، عزیزالله؛ جلالی دهکردی، داریوش (۱۳۹۱). مقایسه تأثیر روشهای پیشگیری از سوء مصرف مواد بر تکانشگری و راهبردهای مقابل‌های دانش‌آموزان پسر. فصلنامه دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی.
- آقاپوسفی، علیرضا؛ ترخان، مرتضی؛ قربانی، طاهره (۱۳۹۴). تأثیر رفتاردرمانی دیالکتیک بر کاهش تکانشگری در زنان مبتلا به همبودی اختلالات شخصیت مرزی و سوء مصرف مواد. دوره ۹، شماره ۳۴-۳۶.

- اکبری، مهرداد، رازع، حسین (۱۳۹۴). پیش‌بینی رفتارهای مخاطره‌آمیز در نوجوانان و ارتباط آن با هیجان‌طلبی و سبک‌های تصمیم‌گیری. فصلنامه علمی پژوهشی پژوهش در سلامت روانشناختی، دور هشتم، شماره اول، بهار
- بروکر، پل (۱۹۸۹) تکانشگری در دانش‌آموزان دختر و پسر شهر اراک، ترجمه علیرضا سمیعی اصفهانی، تهران، نشر کویر.
- پوپ، آلیس؛ مک هیل، سوزان؛ کریهد و ادوارد (۲۰۱۲). افزایش احترام به خود در کودکان و نوجوانان. ترجمه پریسا تجلی (۱۳۹۱). تهران: انتشارات رشد.
- حاج امینی زهرا (۱۳۷۸). بررسی تأثیر آموزش مهارت‌های زندگی بر واکنش‌های هیجانی نوجوانان 263-269، مجله علوم رفتاری، ۳
- حسنوند عموزاده، شعیری، م، و اصغری مقدم، م. (۱۳۹۳) الگوی پیش‌بینی اضطراب اجتماعی با توجه به مؤلفه‌های شناختی رفتاری، مجله تخصصی پژوهش و سلام، ص 379-387.
- دوران، بهناز؛ آزاد فلاح، پرویز؛ ازه‌ای، جواد. (۱۳۸۰). بررسی رابطه بازی‌های رایانه‌ای و مهارت‌های اجتماعی نوجوانان. مجله روان‌شناسی ۲۱، سال ششم، شماره ۱. صص ۴-۱۷.
- سادوک، بنیامین و سادوک، وبرجینیا (۲۰۱۳). چکیده روانپزشکی بالینی، ترجمه نصرت الله پورافکاری. (۱۳۹۳). چاپ دوم، انتشارات آزاد.
- شاهیم، سیما (۲۰۰۴). مقایسه مهارت‌های اجتماعی و مشکلات رفتاری در دو گروه از کودکان عادی و مبتلا به اختلالات یادگیری در خانه و مدرسه، مجله روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران، شماره‌های ۱، ۳۳. ۱۳۸-۱۲۲.
- نادری، فرح و حق‌شناس، فریبا (۱۳۸۸). رابطه تکانشگری و احساس تنهایی با میزان استفاده از تلفن همراه در دانشجویان. یافته‌های نو در روانشناسی، ۴(۱۲)، ۱۱۱-۱۲۱.
- نجاتی، حسین. ۱۳۹۳، روان‌شناسی «چگونگی رفتار با نوجوانان»، تهران، انتشارات بیکران.

References

- Ashore, M., Jalilabkenar, SS., Ghojari Bonab, B., & Habib poor, S. (2014). The effect of social skills training on self-esteem of adolescents with intellectual disability. *Journal of Research in Rehabilitation Sciences*, 9(6), 956-968. (Persian).
- Barratt, E. Stanford, M. S., Kent, T. A., & Felthous, A. (2004). Neuropsychological and cognitive psychopathology, 41, 1045-1061.
- Dawe, S., Gullo, M. J., & Loxton, N. J. (2012). Impulsivity and adolescent substance use: Rashly dismissed as “all-bad”? *Neuroscience and Bio behavioral Reviews*, 32(15), 1507– 1518.
- Doran, N., McChargue, D., & Cohen, L. (2014). Impulsivity and the reinforcing value of cigarette smoking. *Addictive Behaviors*, 32(1), 90-108.
- Garnefski N, Legerstee J, Kraaij V, (2013). Van den Kommer T, Teerds J. Cognitive coping strategies and symptoms of depression and anxiety: A comparison between adolescents and adults. *Journal of Adolescence*. 25: 603-611.
- Heiman, A. C., Margalit, D. M. (۲۰۱۳). Impulsivity: A link between bipolar disorder and substance abuse. *Bipolar Disorder*, 6, 204-212.
- Kardish, L., Vertommen, H., & Bras penning, H. (2013). Psychometric Properties of the Dick-man Impulsivity Inventory, *Personality and Individual Differences*, 29, 27- 35.
- Lindsay, W. R., Allan, R., Macleod, F., Smart, N., & smith, A.H.W. (2001). “Longterm treatment and Management of violent tendencies of men with intellectual disabilities convicted of assault.” *Mental Retardation*, 41, 47-56.
- Lobbstaël J, Arntz A, Sieswerda S. (۲۰۱۵). Schema modes and childhood abuse in borderline and antisocial personality disorders. *Journal of Behavior therapy and Experimental psychiatry* , 36. 240-253.
- Lopes P, Nezlek J, Extremer N, Herten J, (2013). Fernández-Berrocá P, Schütz A, Salvóes P. Emotion Regulation and the Quality of Social Interaction: Does the Ability to Evaluate Emotional Situations and Identify Effective Responses Matter. *Journal of Personality*. 79(2): 429-467.
- McCullouzi, J. P. (2010). *Treatment for Chronic Depression: Cognitive Behavioral Analysis System of Psychotherapy*. New York: Guilford Press.

- Morgan, R. G. T. (2012). *Analysis of social skills: the behavior analysis of social skill*. New York: Plenum press.
- Palmer, S. B., & Wehmeyer, M. L. (2002). Promoting self-determination in early elementary school. *Remedial and Special Education*, 24, 115-126.
- Segrin C. (2004). Social skills deficits associated with depression. *Clinical Psychology Review*; 20(3): 379-403.
- Teipel SJ, Hampel H. (2014). Neuroanatomy of Down syndrome in vivo: a model of preclinical Alzheimer's disease. *Behav Genet*. Vol. 36, No. 3, pp. 405-15.
- Traver, T., d'Vekmanton, R. A., Chiv, E. (2013) the assessment of clinically significant and using life skills profile. *Aust (Z J) psychiatry* :31(2), 257-263.
- Waxman, S. E. (2014). A Systematic Review of Impulsivity in Eating Disorders. *Impulsivity in Eating Disorders, Review*, 17(3), 408-425.
- Williams AD, (2012). Grisham JR. Impulsivity, Emotion Regulation, and Mindful Attentional Focus in Compulsive Buying. *Cognitive Therapy and Research*. 36(5):451-457.